

Στατιστική II

Γιώργος Τσιρογιάννης

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών
Προϊόντων και Τροφίμων,
Πανεπιστήμιο Πατρών

Διάλεξη 2η

Συσχέτιση

6^ο κεφάλαιο

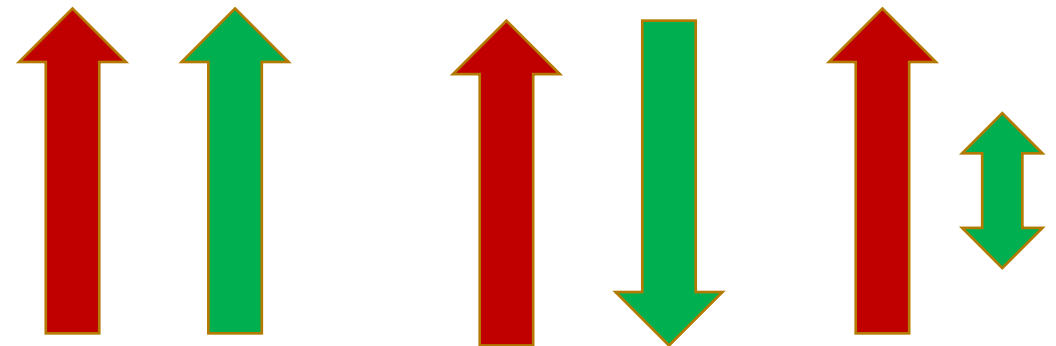
Συσχέτιση

- Υπάρχει σχέση μεταξύ του IQ των παιδιών και του εισοδήματος μιας οικογένειας;
- Κάποιος απόφοιτος με μεγαλύτερο βαθμό πτυχίου αμοίβεται καλύτερα τον 5^ο χρόνο της δουλειάς του;
- Υπάρχει η έννοια του ζεύγους παρατηρήσεων: «IQ-εισόδημα», «Βαθμός, μισθός»

Συσχέτιση (παράδειγμα)

	Έστειλε	Έλαβε
Αντρι	5	10
Μαικ	7	12
Ντορις	13	14
Στιβ	9	18
Τζον	1	6

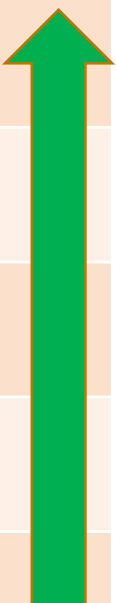
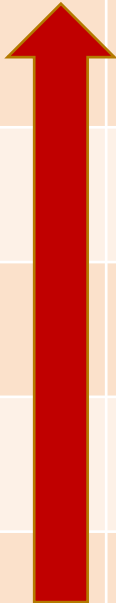
Ισχύει ότι όποιος στέλνει περισσότερες κάρτες λαμβάνει και περισσότερες;

Θετική σχέση

	Έστειλε	Έλαβε
Φ1	13	14
Φ2	9	18
Φ3	7	12
Φ4	5	10
Φ5	1	6

Αρνητική σχέση

	Έστειλε	Έλαβε
Φ1	13	6
Φ2	9	8
Φ3	7	10
Φ4	5	11
Φ5	1	17

↑ διατεταγμένο Αντίθετα διατεταγμένο ↑

Μικρή ή καμία σχέση

	Έστειλε	Έλαβε
Φ1	13	10
Φ2	9	18
Φ3	7	12
Φ4	5	16
Φ5	1	14

↑ διατεταγμένο Μη διατεταγμένο

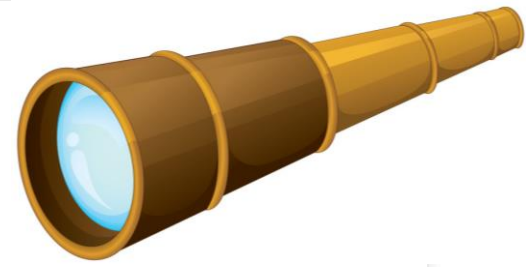
Θετική, αρνητική ή μη σχέση (γραμμική)

- Δύο μεταβλητές σχετίζονται θετικά μεταξύ τους αν τα ζεύγη των παρατηρήσεων/αποτελεσμάτων τείνουν να κατέχουν παρόμοιες σχετικές θέσεις (δηλαδή παρατηρούμε ζεύγη υψηλών, ζεύγη μεσαίων και χαμηλών) στις αντίστοιχες κατανομές τους.
- Αρνητικά όταν τα ζεύγη τείνουν να κατέχουν αντίθετες θέσεις (δηλαδή παρατηρούμε υψηλές τιμές με χαμηλές, ζεύγη μεσαίων και χαμηλών με υψηλές) στις αντίστοιχες κατανομές τους.
- Διαφορετικά λέμε ότι δεν υπάρχει σχέση

Ερωτήσεις

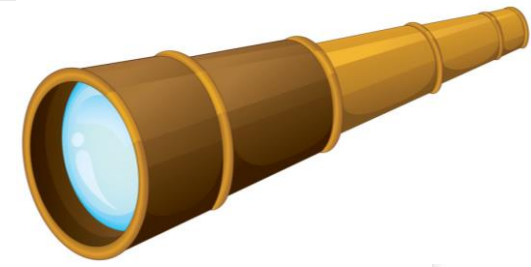
- Είναι αρνητική, θετική ή σχέση;
- Οι μαθητές που παρακολουθούν τηλεόραση, βαθμός τριμήνου
- Το βάρος των αυτοκινήτων, χιλιόμετρα που διανύει με 10 λίτρα καυσίμου
- Οι άνθρωποι με καλύτερη εκπαίδευση απολαμβάνουν καλύτερα εισοδήματα

Διαγράμματα διασποράς

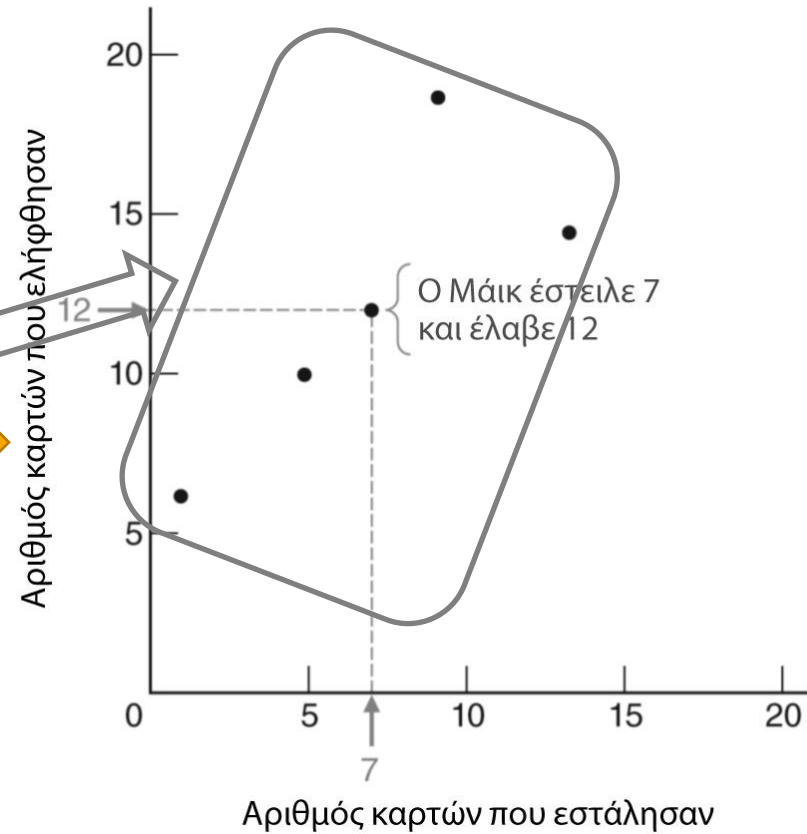
- Πρόκειται για σημειακή απεικόνιση των ζευγών παρατηρήσεων.
- Η κλίμακα των αξόνων μπορεί να διαφέρει αφού πολλές φορές έχουν πολύ διαφορετική φυσική σημασία

Διαγράμματα διασποράς

Αριθμός Καρτών

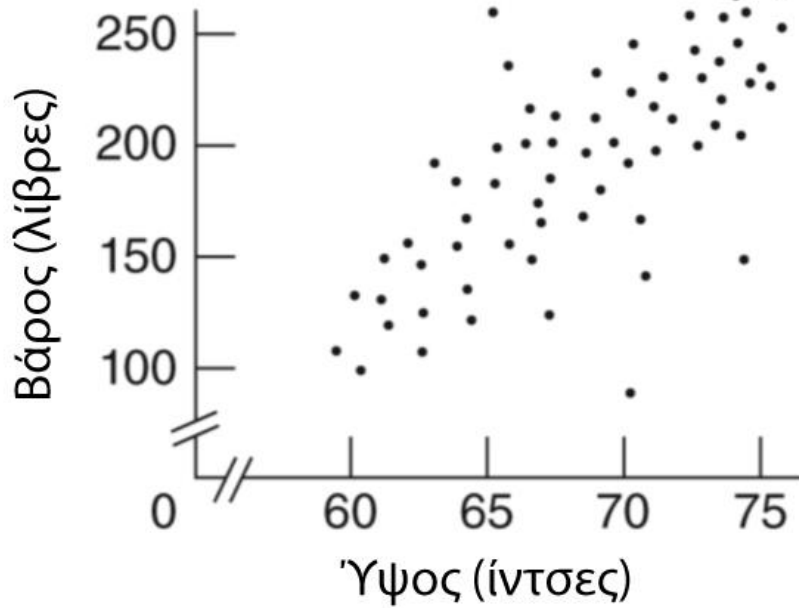
	Έστειλε	Έλαβε
Αντρι	5	10
Μαικ	7	12
Ντορις	13	14
Στιβ	9	18
Τζον	1	6

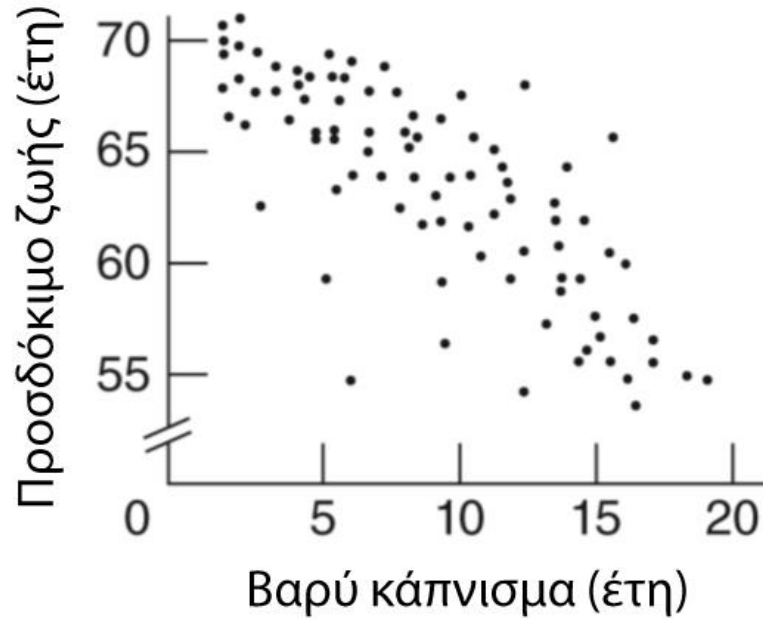
Διαγράμματα διασποράς

Θετική, αρνητική ή μη σχέση

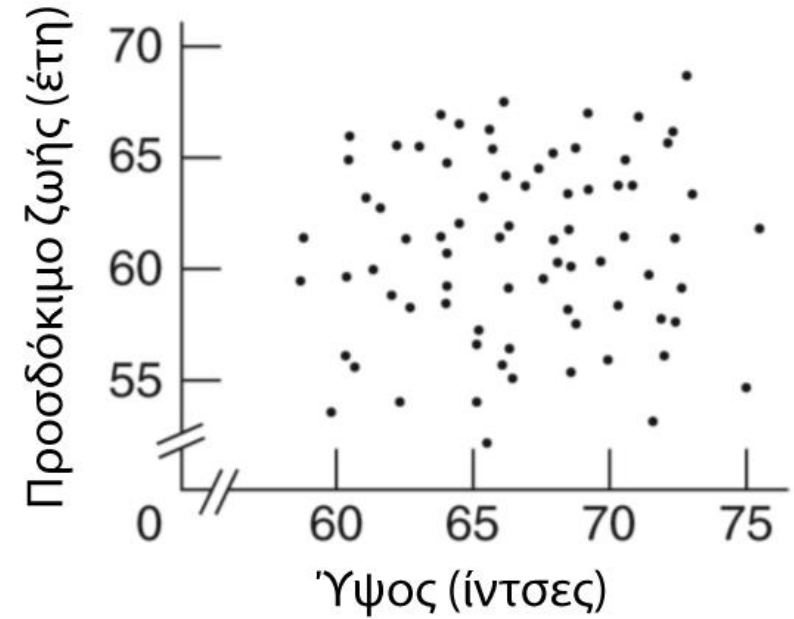
A. Θετική σχέση

B. Αρνητική σχέση

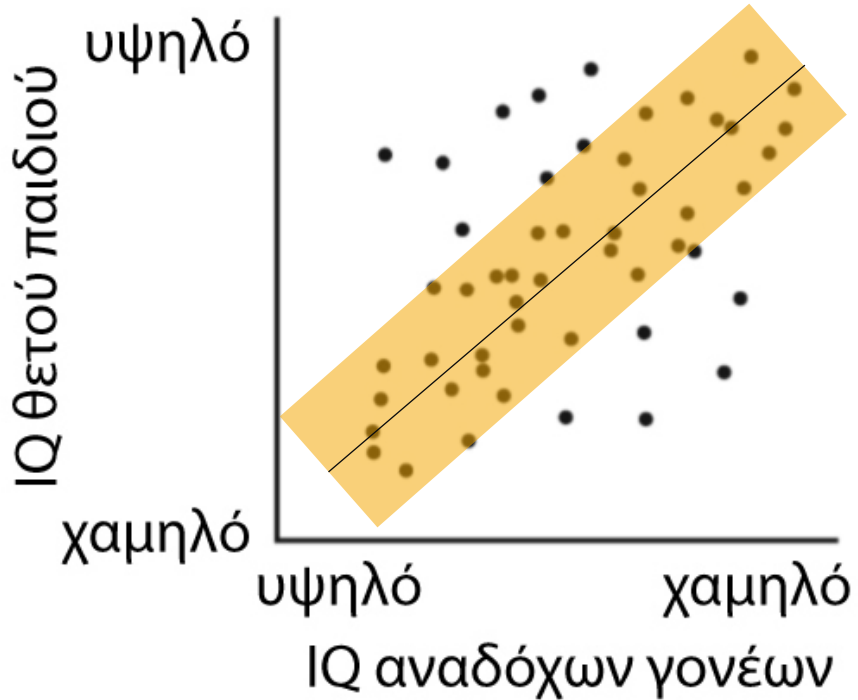

Γ. Μικρή ή καμία σχέση

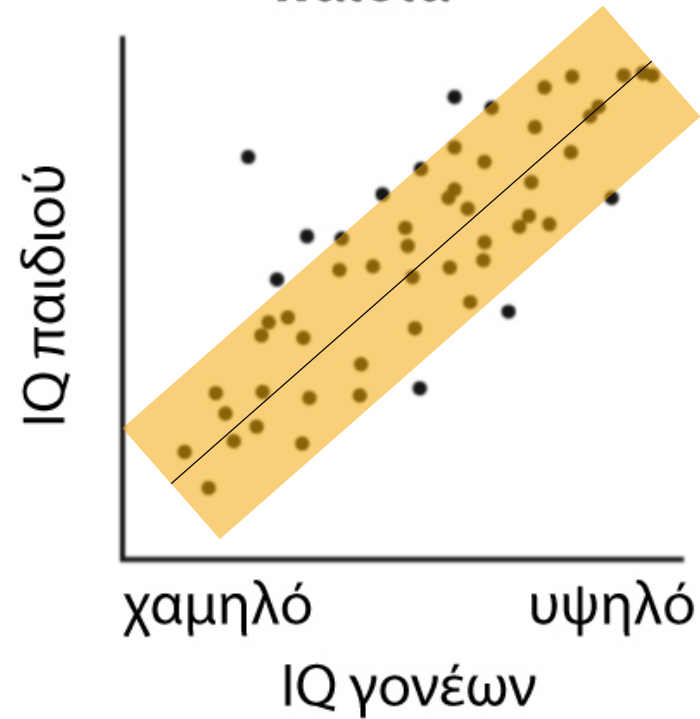
Ισχυρή vs ασθενής σχέση

**A. Ανάδοχοι γονείς και
θετά παιδιά**

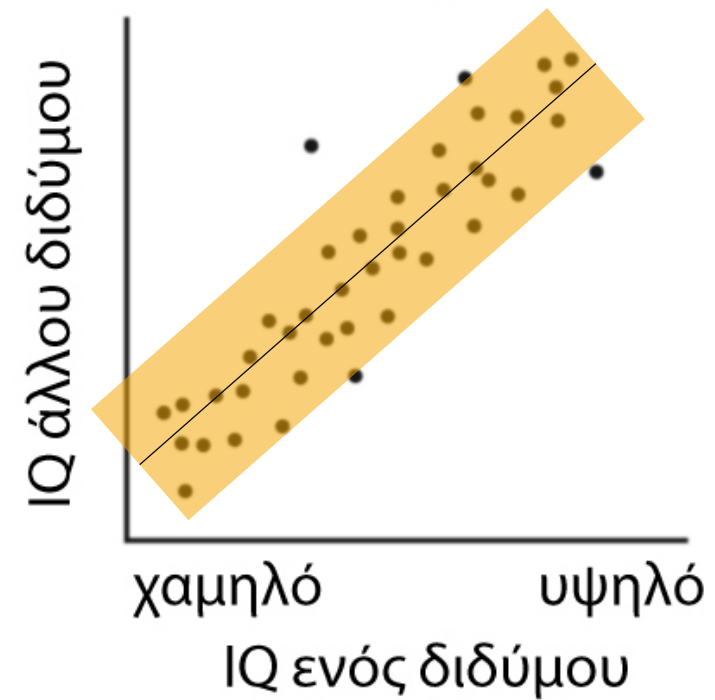
Ασθενής

**B. Γονείς και
παιδιά**

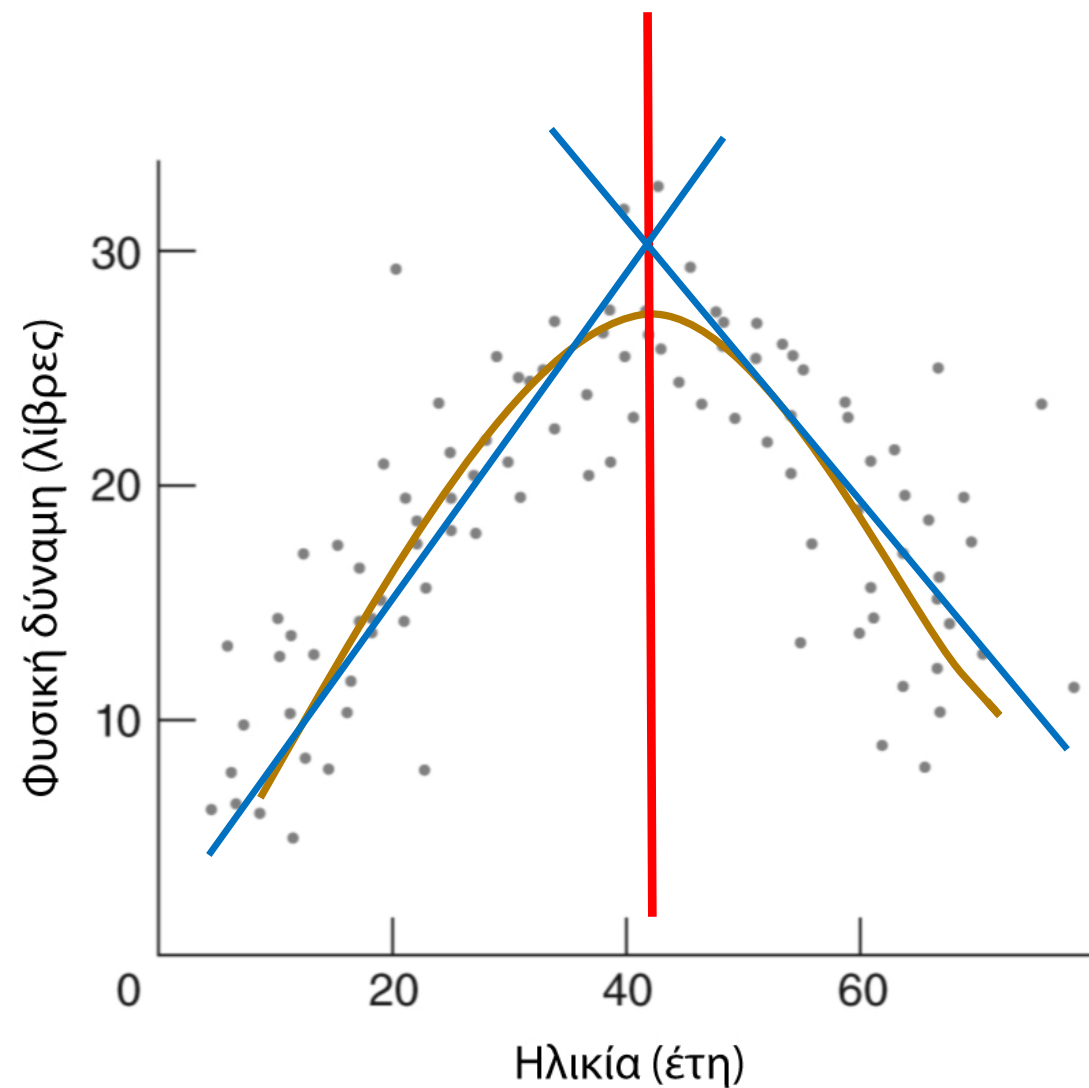
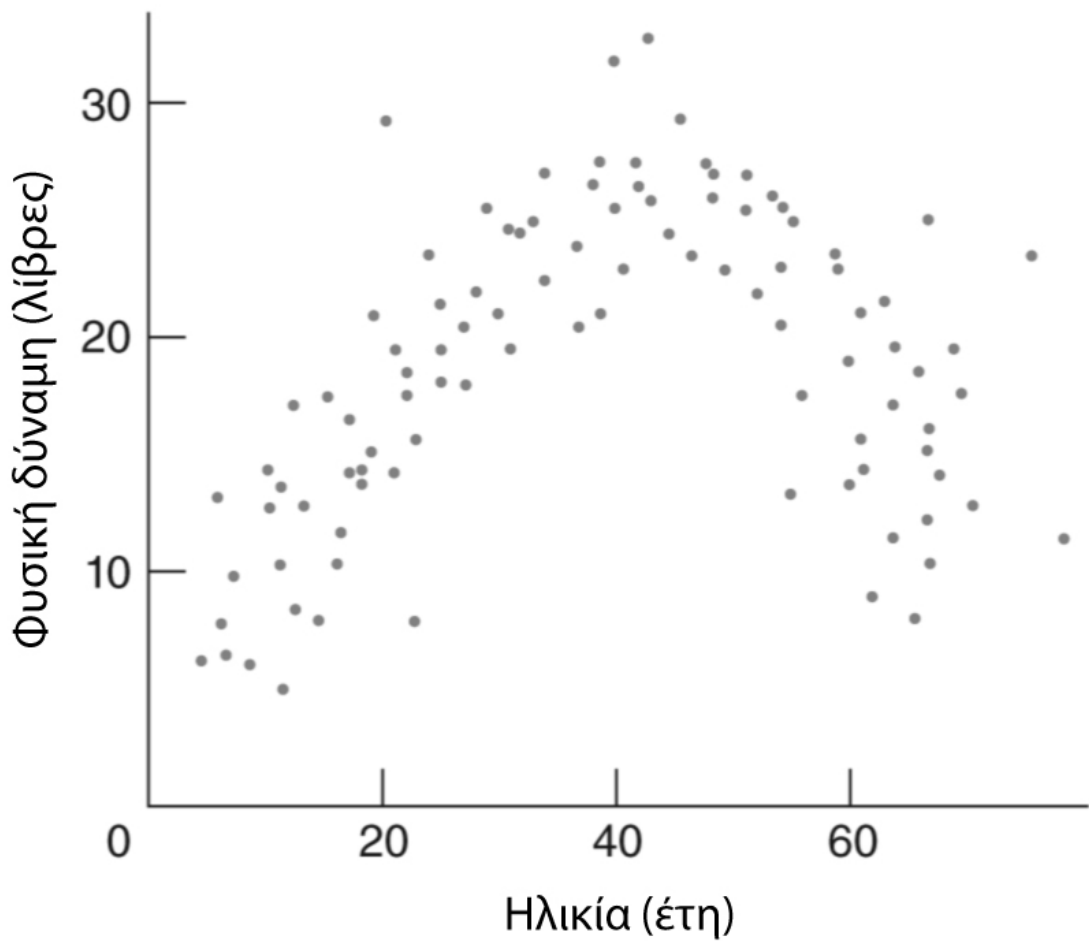
Μέτρια

**Γ. Δίδυμα
αδέλφια**

Ισχυρή

Μη γραμμικές σχέσεις Καμπυλόγραμματες σχέσεις

Συντελεστής συσχέτισης ποσοτικών δεδομένων

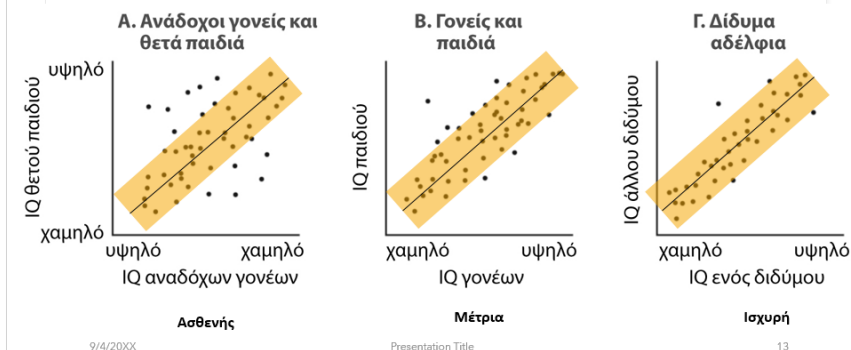
- Είναι ένας αριθμός στο διάστημα $[-1, 1]$ ο οποίος περιγράφει ποσοτικά την σχέση (γραμμική) των μεταβλητών
- Συνήθως συμβολίζεται με r
- Όταν αναφέρουμε απλά συσχέτιση θα εννοούμε την Pearson correlation coefficient
- Υπάρχουν και άλλα είδη συσχέτισης πχ
 - Spearman
 - Kendall

Ιδιότητες του r

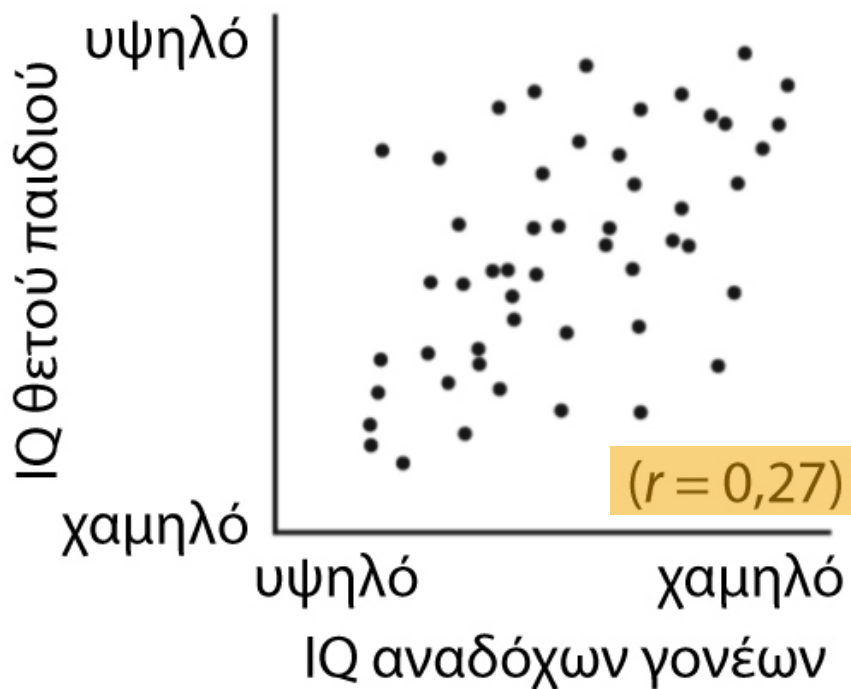
- Παίρνει τιμές στο $[-1, 1]$
- Το πρόσημο δηλώνει αρνητική ή θετική σχέση
- Η απόλυτη τιμή υποδηλώνει ισχυρή ή ασθενή σχέση

Παράδειγμα

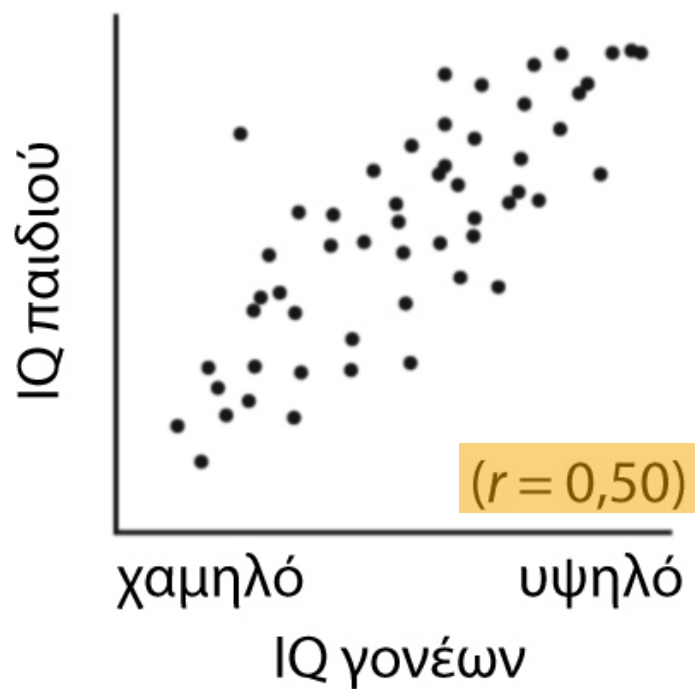
Ισχυρή vs ασθενής σχέση

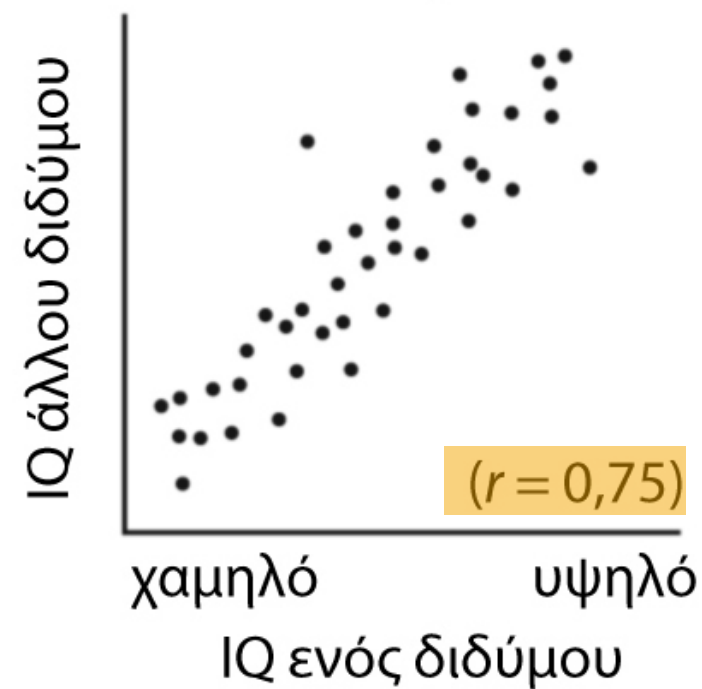
A. Ανάδοχοι γονείς και θετά παιδιά

B. Γονείς και παιδιά

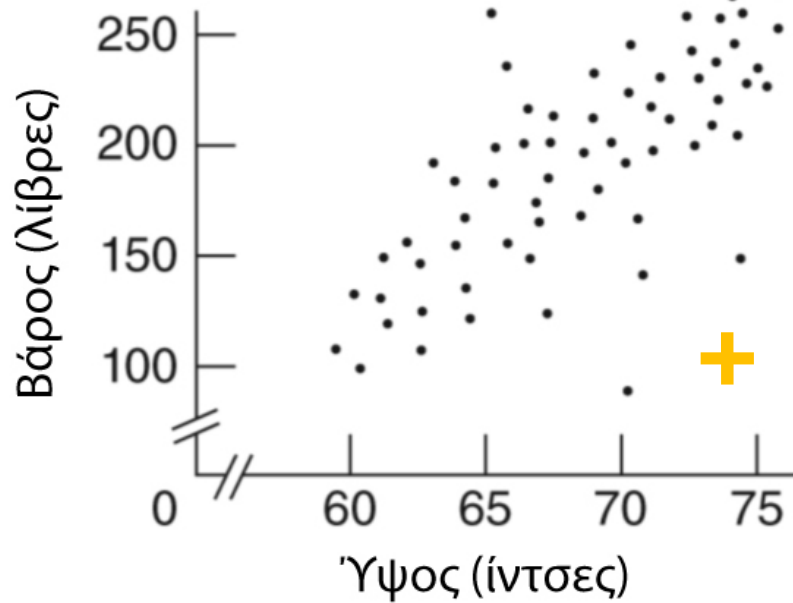

Γ. Δίδυμα αδέρφια

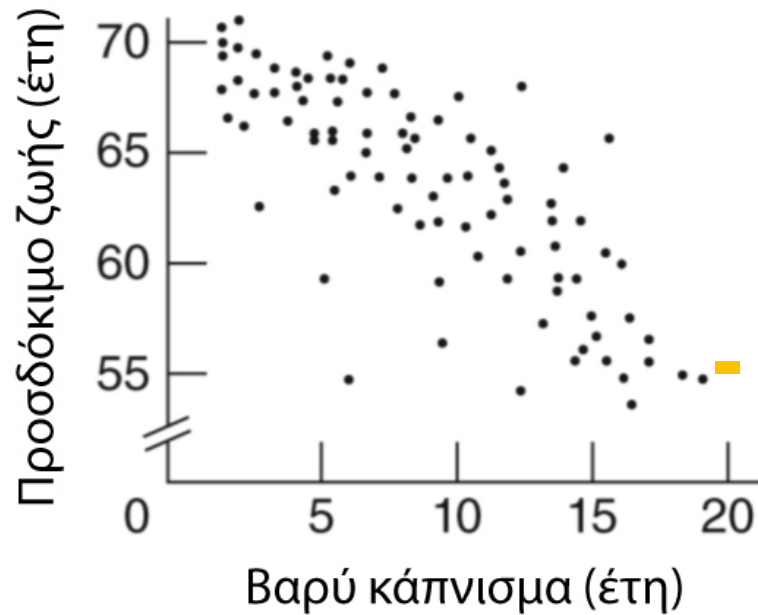

Παράδειγμα (πρόσχημο)

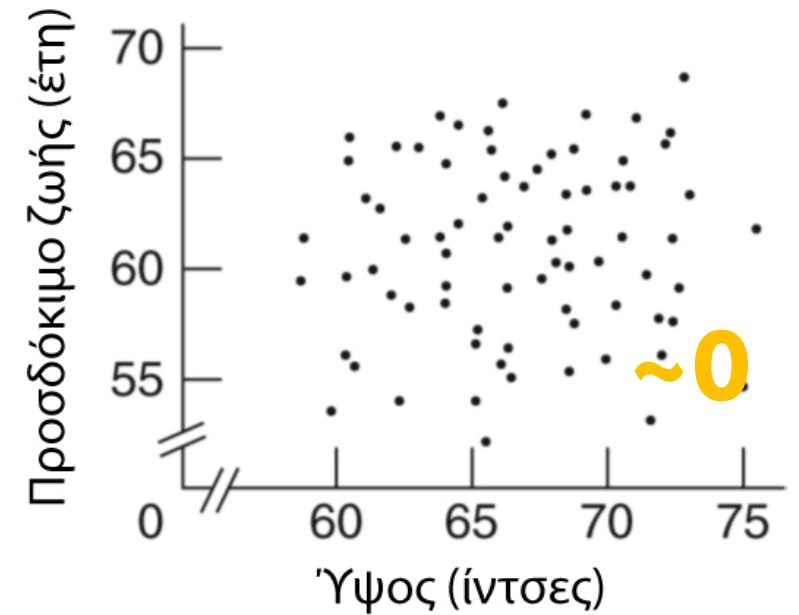
A. Θετική σχέση

B. Αρνητική σχέση

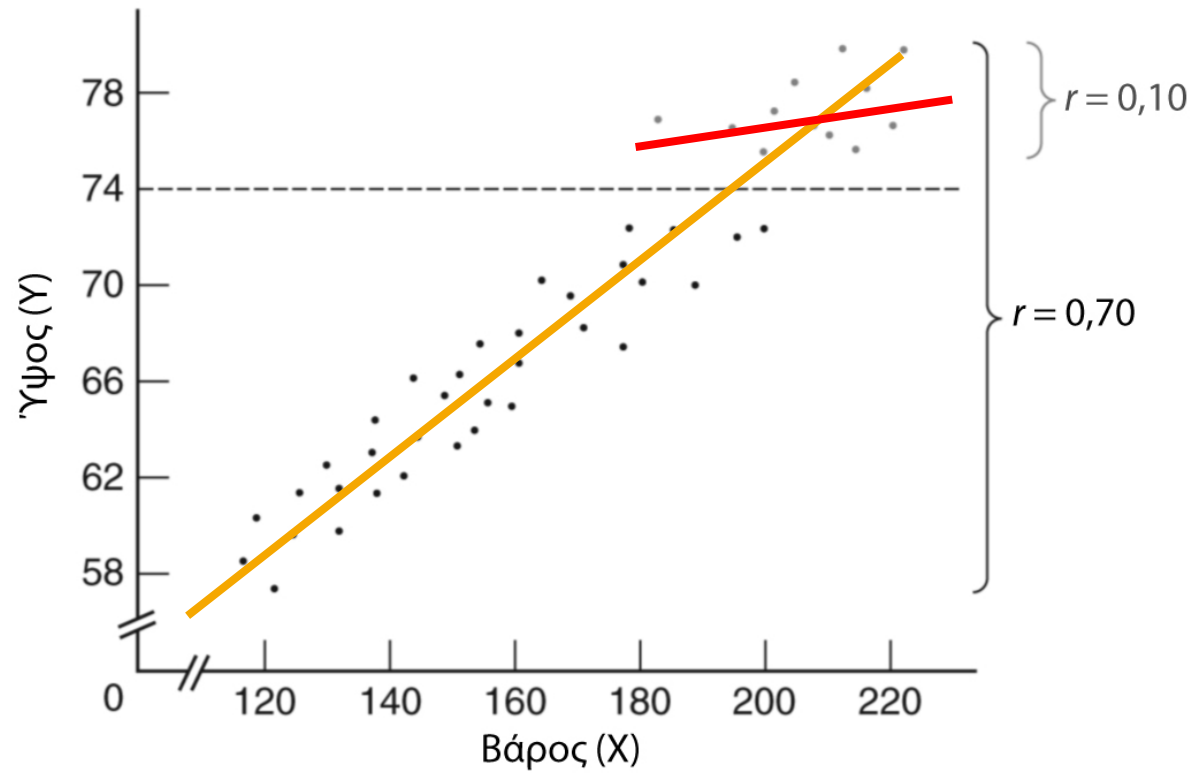
Γ. Μικρή ή καμία σχέση

Ερμηνεία της αριθμητικής τιμής του r

- Δηλώνει το είδος της σχέσης
- Δηλώνει την ισχύ της σχέσης
- Τι συμβαίνει όταν γενικεύουμε πέρα από το δείγμα;
 - Αν το θεωρήσουμε προϊόν τυχαίας μεταβλητότητας δειγματοληψίας, τότε η τιμή του r πρέπει να υπολογίζεται με μεθόδους επαγωγικής στατιστικής
 - Ο αριθμός των σημείων πρέπει να είναι αρκετά μεγάλος πχ εκατοντάδες
 - Ισχυρές τιμές δεν εγγυόνται πάντα πραγματικά ισχυρές σχέσεις (ο τρόπος οργάνωσης του πειράματος παίζει ρόλο, πχ ίσως πήραν την εξέταση 2 φορές και $r=0.8$ δεν είναι τόσο ισχυρό όσο δείχνει)

Περιορισμοί διαστημάτων

Τι δεν είναι το r

- Έστω ότι μια τιμή του $r=0.7$ που συνδέει ύψος και το βάρος των ανδρών
- Δεν πρέπει να ερμηνεύεται ότι πχ το βάρος κατά 70% ερμηνεύει την ισχύ της σχέσης με το ύψος
- Δηλαδή το r δεν δηλώνει ποσοστό ή ισχύ μιας τέλει γραμμικής σχέσης
- Μια πιθανή προφορική ερμηνεία είναι: «οι ψηλότεροι άνδρες τείνουν να ζυγίζουν περισσότερο».
- Η συσχέτισης δεν είναι απαραίτητα σχέση αιτίου και αποτελέσματος

Ερωτήσεις

- Σχολιάστε:
 - $r=-0.84$, μεταξύ της τιμής και χιλιάδων χιλιομέτρων ενός αυτοκίνητου
 - $r=-0.35$, μεταξύ αριθμού ημερών απουσιών και επίδοσης σε διαγώνισμα
 - $r=0.03$, μεταξύ επιπέδου άγχους και βαθμού πτυχίου
 - $r=0.56$, μεταξύ ηλικία παιδιών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ικανότητας κατανόησης κειμένου

Πως υπολογίζουμε το r;

Συνδυασμός 2 μεταβλητών

$$SP_{xy} = \sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y}) = \sum XY - \frac{(\sum X)(\sum Y)}{n}$$

$$r = \frac{SP_{xy}}{\sqrt{SS_x SS_y}}$$

$$SS_x = \sum (X - \bar{X})^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}$$

$$SS_y = \sum (Y - \bar{Y})^2 = \sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}$$

Άθροισμα τετραγώνων απόστασης από τον μέσο

Άθροισμα τετραγώνων απόστασης από τον μέσο

Πως υπολογίζουμε το r ;

- Βρίσκουμε ποσό είναι το n (1)
- Υπολογισμός των αθροισμάτων για τις μεταβλητές X (2) και Y (3)
- Υπολογισμός των γινομένων κάθε ζεύγους (4) και το άθροισμά τους (5)
- Υπολογισμός των τετραγώνων των X (6), και το άθροισμά τους (7)
- Υπολογισμός των τετραγώνων των Y (8), και το άθροισμά τους (9)
- Κάνουμε χρήση των (1-9) για τον υπολογισμό των SS_x , SS_y , SP_{xy}
- Υπολογισμός του r

Παράδειγμα

CARDS

FRIEND	SENT, X	RECEIVED, Y
Doris	13	14
Steve	9	18
Mike	7	12
Andrea	5	10
John	1	6

1 $n = 5$ 2 $\sum X = 35$ 3 $\sum Y = 60$ 5 $\sum XY = 484$ 7 $\sum X^2 = 325$ 9 $\sum Y^2 = 800$

10 $SP_{xy} = \sum XY - \frac{(\sum X)(\sum Y)}{n} = 484 - \frac{(35)(60)}{5} = 484 - 420 = 64$

$$SS_x = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n} = 325 - \frac{(35)^2}{5} = 325 - 245 = 80$$

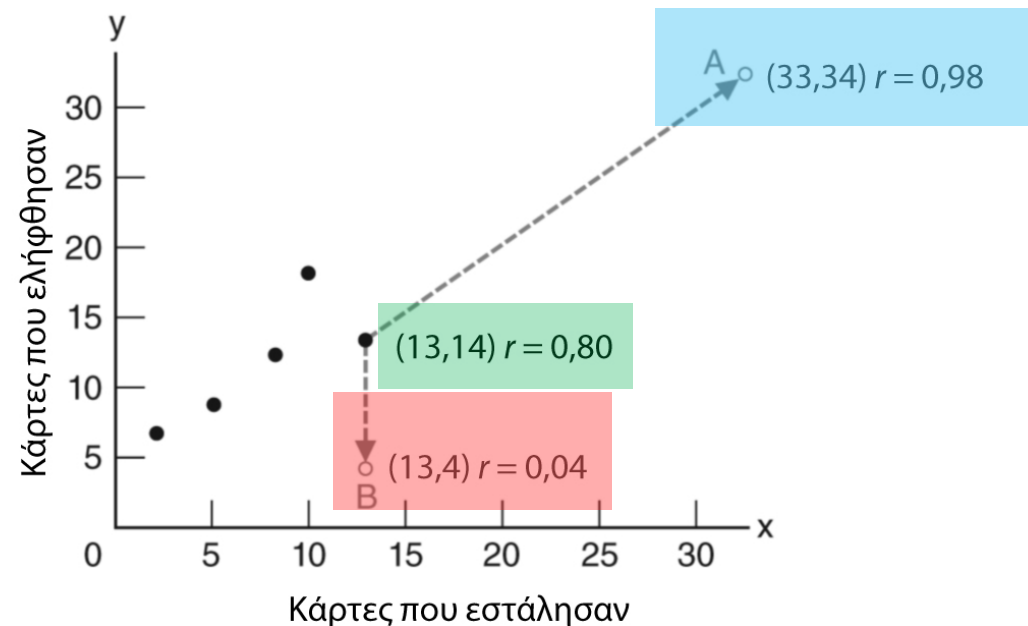
$$SS_y = \sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n} = 800 - \frac{(60)^2}{5} = 800 - 720 = 80$$

11 $r = \frac{SP_{xy}}{\sqrt{SS_x SS_y}} = \frac{64}{\sqrt{(80)(80)}} = \frac{64}{80} = .80$

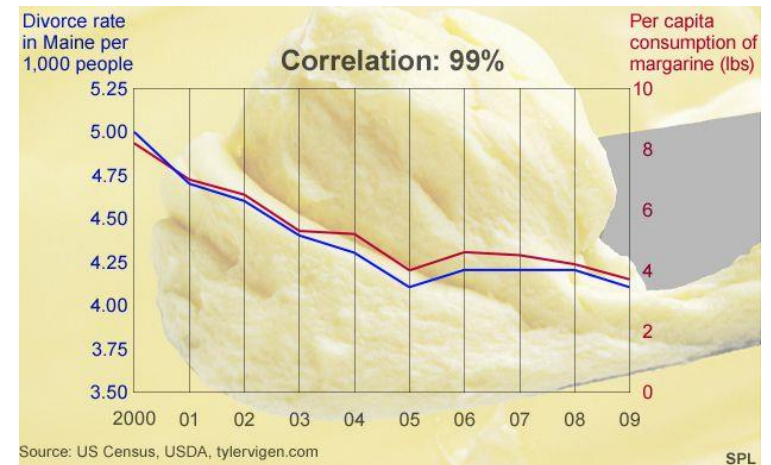
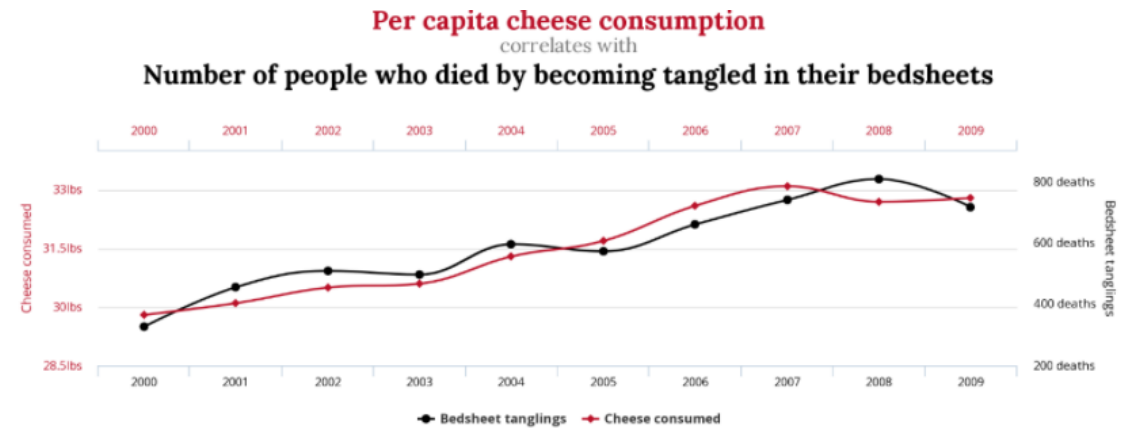
$$r = \frac{SP_{xy}}{\sqrt{SS_x SS_y}} \quad SP_{xy} = \sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y}) = \sum XY - \frac{(\sum X)(\sum Y)}{n}$$
$$SS_x = \sum (X - \bar{X})^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n} \quad SS_y = \sum (Y - \bar{Y})^2 = \sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}$$

Ο ρόλος των ακραίων τιμών

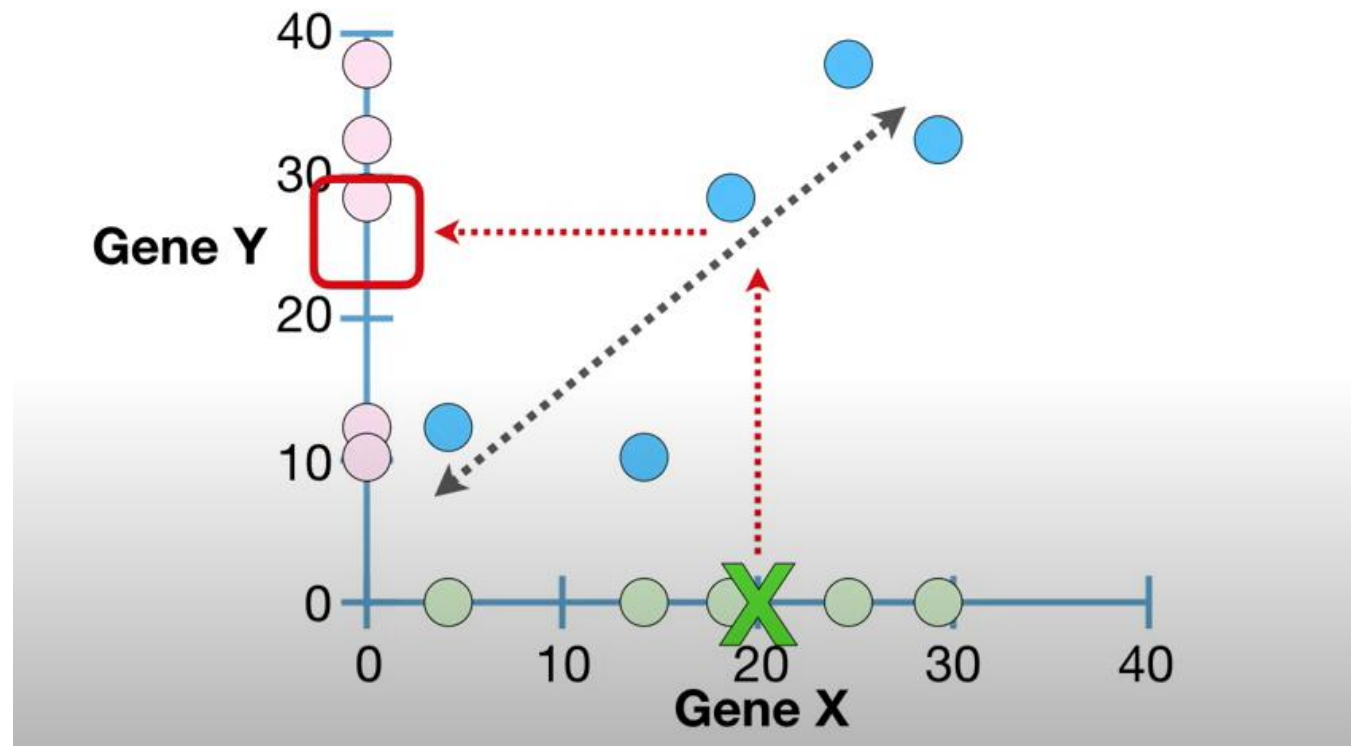
- Ακραίες τιμές: τα πολύ ακραία αποτελέσματα/μετρήσεις τα οποία χρήζουν ειδικής προσοχής εξαιτίας της επίπτωσης που ενδεχομένως μπορούν να έχουν στην στατιστική ανάλυση.

Ψευδοσυσχετίσεις Spurious correlations

Online σχετικό υλικό

https://www.youtube.com/watch?v=xZ_z8KWkhXE

Πρακτικό κομμάτι στην γλώσσα R

Διαδικαστικό τμήμα: φόρτωση των δεδομένων

```
library(readxl)
FinalData <- read_excel("../FinalData.xlsx")
attach(FinalData)
View(FinalData)
str(FinalData)
```

Υπολογισμός των συσχετίσεων

```
cor(FinalData$score, FinalData$workload, method = "pearson", use = "complete.obs")  
cor(FinalData$score, FinalData$workload, method = "spearman", use = "complete.obs")  
cor(FinalData$score, FinalData$workload, method = "kendal", use = "complete.obs")
```

Αποτέλεσμα:

0.1461

0.1311

0.1051

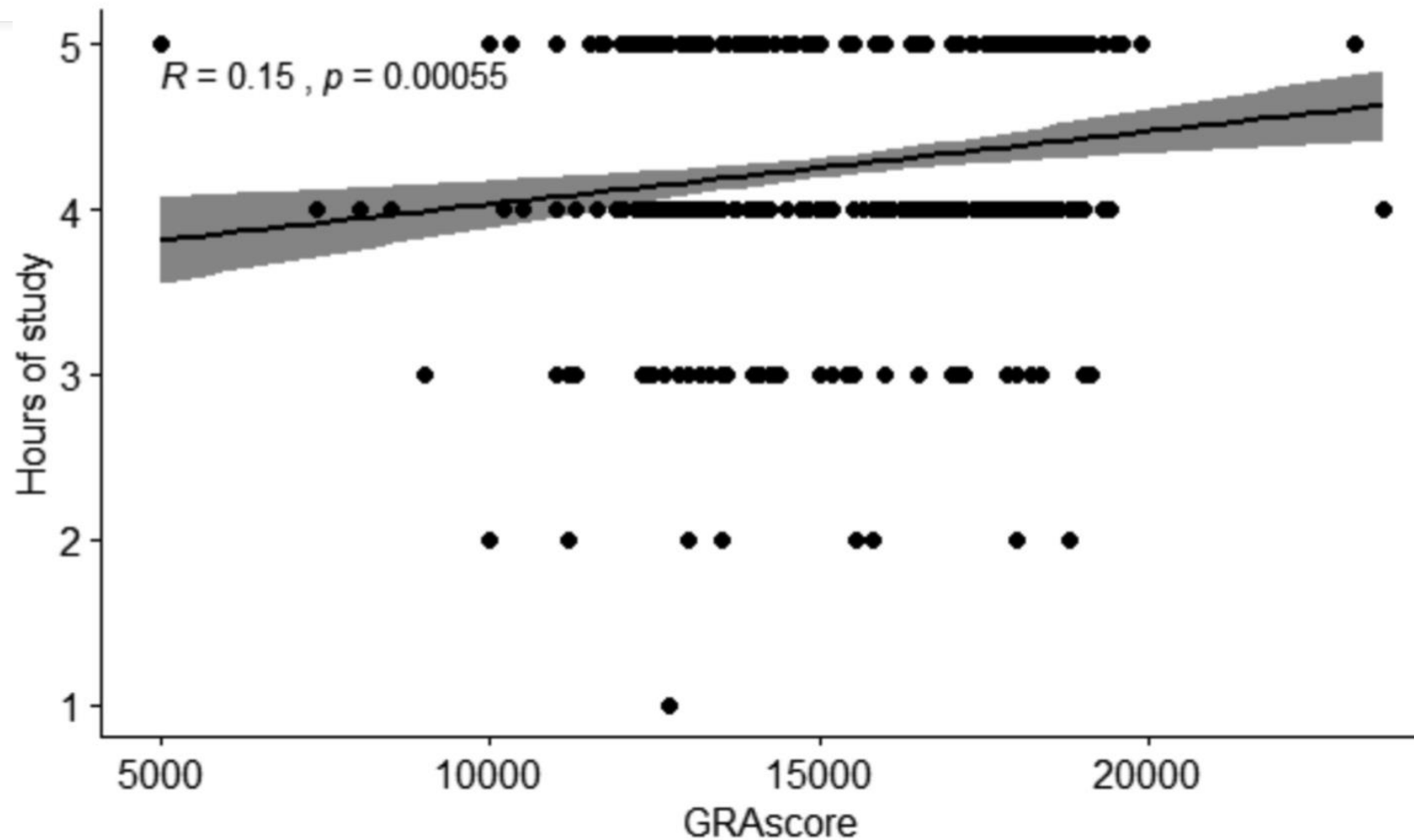
Στατιστική μελέτη των συντελεστών συσχέτισης

```
#Έλεγχος υπόθεσης #  
res1 <- cor.test(FinalData$score, FinalData$workload, method = "pearson")  
res1  
res2<-cor.test(FinalData$score, FinalData$workload, method = "spearman")  
res2  
res3<-cor.test(FinalData$score, FinalData$workload, method = "kendal")  
res3
```

Έλεγχος υπόθεσης ότι η εκτιμωμένη τιμή της συσχέτισης είναι μηδέν.

Και στις 3 περιπτώσεις απορρίπτουμε την null-hypothesis: η τιμή είναι μηδέν

Γραφική αναπαράσταση του αποτελέσματος

Γραφική αναπαράσταση του αποτελέσματος

```
## Γραφική απεικόνιση ##  
install.packages("ggpubr")  
library("ggpubr")  
ggscatter(FinalData, x = "score", y = "workload",  
          add = "reg.line", conf.int = TRUE,  
          cor.coef = TRUE, cor.method = "pearson",  
          xlab = "GRAScore", ylab = "Hours of study")
```